

Гончар Г. П.

*к. е.н., доцент кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільський національний економічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Зовнішньоекономічна діяльність як складова господарської діяльності є важливим чинником розвитку ринкових відносин і посилення відкритості економіки. Належним чином організована та ефективна зовнішньоекономічна діяльність значно розширює можливості та відкриває нові ринки збуту як для окремих суб'єктів господарської діяльності, так і для економіки загалом, дає змогу створити передумови для істотного зміцнення позицій держави в системі міжнародного поділу праці.

Згідно з Господарським кодексом України органи державної влади та місцевого самоврядування не беруть участі у зовнішньоекономічній діяльності як суб'єкти господарювання, але як суб'єкт політики здійснюють регулювання стану розвитку ЗЕД та її консалтингового забезпечення, включно з забезпеченням вищої ефективності їх функціонування.

Отже, зовнішньоекономічна діяльність передбачає реалізацію товарів (робіт, послуг) на території іншої держави (в межах експортних операцій), придбання продукції (послуг) від іноземного контрагента (в межах імпорتنих операцій), а також співпрацю між іноземними партнерами на території України або поза її межами.

Кожна держава зацікавлена в поглибленні та збільшенні обсягів зовнішньоекономічної діяльності, оскільки це сприяє вирішенню багатьох важливих завдань соціально-економічного розвитку, зокрема збільшення обсягів ВВП, посилення конкурентоспроможності економіки та зміцнення позицій у міжнародному поділі праці, поліпшення платіжного балансу країни, зміцнення національної валюти.

Проте не треба забувати, що виконати ці завдання можна за умови раціонального та збалансованого розвитку зовнішньоекономічної діяльності (йдеться про перевищення обсягів експорту над імпортом, раціональні структури як експорту (переважання реалізації кінцевої продукції та послуг), так і імпорту (переважання імпорту сучасних технологій, інновацій та виробничих запасів), ефективну монетарну, грошово-кредитну, митну, бюджетну політику держави та ін.).

Сучасний етап розвитку України характеризується постійним зростанням обсягів та розширенням масштабів міжнародної торгівлі й не тільки з найближчими сусідами (країнами – державами СНД), а значною мірою за рахунок держав – членів ЄС. При цьому спостерігаємо посилення вимог міжнародних організацій щодо забезпечення вільного доступу іноземних товарів на внутрішні ринки України та зниження національних торговельних бар'єрів. Відбувається поглиблення інтеграції міжнародних вимог у національну практику митного регулювання України.

Основи сучасних уявлень про зовнішньоторговельну діяльність були закладені на початку ХХ сторіччя Елі Хекшером та його учнем Бертилем Олином в «теорії Хекшера-Олина», сутність якої полягала в тому, що країни експортують надлишок вироблених товарів інтенсивного використання та імпортують дефіцитні товари інтенсивного використання [1]. Зараз під терміном «зовнішня торгівля» більшістю дослідників, з якими автор роботи повністю погоджується, розуміється торгівля будь-якої країни з іншими країнами, що складається із оплачуваного ввозу (імпорту) та оплачуваного вивозу (експорту) товарів.

У ході розвитку зовнішньоторговельних відносин зіштовхуються економічні інтереси різних соціальних груп та верств населення, і державні органи влади неминуче виявляються залученими в цей конфлікт інтересів. Крім того, в сучасних умовах національна економіка стає все більш відкритою і держава повинна враховувати у своїй управлінській діяльності тісний взаємозв'язок процесів, що відбуваються як в середині економіки так і у сфері

зовнішньоекономічних зв'язків. Держава не може досягти внутрішньої економічної рівноваги (повної зайнятості і стабільності цін), не використовуючи заходів зовнішньоекономічного і, зокрема зовнішньоторговельного регулювання. Тому, незважаючи на те, що в рамках СОТ було здійснено заходи щодо ослаблення протекціонізму і лібералізації міжнародної торгівлі, зовнішньоторговельна діяльність як і раніше залишається одним з основних напрямів державного регулювання [2].

Слід зазначити, що характер зовнішньоторговельної політики країни, особливості та тенденції розвитку її зовнішньої торгівлі перебувають у складних двосторонніх взаємовідносинах: з одного боку, зовнішньоторговельна політика держави визначається специфікою предмету регулювання, тобто специфікою зовнішньої торгівлі, з другого – зміни у структурі та обсягах експорту та імпорту певною мірою обумовлені впровадженням політики протекціонізму або лібералізації зовнішньоторговельних зв'язків.

Список використаних джерел:

1. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей / П. Линдерт. – М. : Прогресс-Университет. – 2000. – 134 с
2. Світлична Ю. О. Державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності в Україні [Текст] : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / Світлична Юлія Олександрівна ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Х., 2011. - 20 с